

Қостанай облысы әкімдігі
Денсаулық сақтау басқармасының
«Қостанай облыстық психикалық
денсаулық орталығы» КМК
директорының 2026 жылғы
22 сәуірдегі бұйрығымен
БЕКІТІЛДІ

Қостанай облысы әкімдігі Денсаулық сақтау басқармасының «Қостанай облыстық психикалық денсаулық орталығы» КМК-ғы қызметкерлерге арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі НҰСҚАУЛЫҚ

**1 тарау.
Жалпы ережелер**

1. Осы Қызметкерлерге арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл жөніндегі нұсқаулық сыбайлас жемқорлық сипатындағы ықтимал іс-әрекеттердің алдын алуға, сыбайлас жемқорлықты қабылдамау атмосферасын қалыптастыруға бағытталған.

2. Осы Нұсқаулықтың негізгі мақсаты сыбайлас жемқорлықты жоққа шығаратын және өзінің лауазымдық міндеттерін орындау кезінде адалдық пен сатылмаушылық қағидаттарын қамтамасыз ететін Қостанай облысы әкімдігі Денсаулық сақтау басқармасының «Қостанай облыстық психикалық денсаулық орталығы» КМК (бұдан әрі - Кәсіпорын) қызметкерлерінің құқықтық мәдениетін қалыптастыру болып табылады.

**2 тарау.
Терминдер мен анықтамалар**

3. Нұсқаулықта мынадай негізгі ұғымдар пайдаланылады:

1) Кәсіпорын қызметкері - Кәсіпорындармен еңбек қатынастарында тұрған кез келген жеке тұлға.

2) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл - Кәсіпорынның лауазымды адамдарының өз өкілеттіктері шегіндегі қызметі: - сыбайлас жемқорлықтың алдын алу, оның ішінде сыбайлас жемқорлық сипаттағы іс-әрекеттерді жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды анықтау және кейіннен жою (сыбайлас жемқорлықтың алдын алу) бойынша. - сыбайлас жемқорлық сипаттағы іс-әрекеттердің алдын алу, анықтау, жолын кесу және қызметтік тергеу, олардың салдарын жою (сыбайлас жемқорлыққа қарсы күрес) бойынша.

3) сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат - сыбайлас жемқорлыққа қарсы ісқимылдың және сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін төмендетудің тиімді жүйесін құруға бағытталған қызмет.

4) сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттар - Кәсіпорын қызметіндегі сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға бағытталған ұсынымдар жүйесі.

5) сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін ішкі талдау - Кәсіпорынның сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептерді анықтау және зерделеу жөніндегі қызметі.

6) мүдделер қақтығысы - лауазымды адамдардың жеке мүдделері мен олардың лауазымдық өкілеттіктері арасындағы қайшылық, бұл ретте аталған адамдардың жеке мүдделері олардың өздерінің лауазымдық міндеттерін орындамауына және (немесе) тиісінше орындамауына әкеп соғуы мүмкін.

7) сыбайлас жемқорлық тәуекелі - сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайлардың туындау мүмкіндігі.

8) сыбайлас жемқорлықтың алдын алу - Кәсіпорынның алдын алу шаралары жүйесін әзірлеу және енгізу жолымен сыбайлас жемқорлық әрекеттерін жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды зерделеу, анықтау, шектеу және жою жөніндегі қызметі.

3 тарау.

Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы міндеттер

4. Нұсқаулық мынадай міндеттерді шешуді көздейді:

1) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласында бірыңғай саясат жүргізу;

2) Кәсіпорынның ішкі нормативтік құжаттарында сыбайлас жемқорлық факторларының болуына жол бермеу;

3) Кәсіпорынның лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерінде кез келген сыбайлас жемқорлық көріністеріне нөлдік төзімділікті түсінуді, сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнаманы, сыбайлас жемқорлыққа қарсы ісқимыл саласындағы Кәсіпорынның қызметін регламенттейтін ішкі нормативтік құжаттарды қатаң сақтауды қалыптастыру;

4) Кәсіпорынның лауазымды тұлғалары мен қызметкерлерін, сондай-ақ үшінші тұлғаларды сыбайлас жемқорлық қызметіне тарту тәуекелін барынша азайту;

5) сыбайлас жемқорлықтың алдын алуға және оған қарсы іс-қимылға, сыбайлас жемқорлық әрекеттерінің салдарын барынша азайтуға және жоюға бағытталған сыбайлас жемқорлыққа қарсы стандарттарды әзірлеу және енгізу;

6) жұмыстарды орындау және қызметтерді көрсету кезінде ашықтықты, адал бәсекелестікті және объективтілікті қамтамасыз ету.

5. Нұсқаулық атқаратын лауазымына, атқаратын функцияларына және олардың жұмыс мерзіміне қарамастан Кәсіпорын қызметкерлеріне қолданылатын жалпыға міндетті нормалар мен ережелерді қамтиды.

4 тарау.

Сыбайлас жемқорлықтың алдын алу және оған қарсы іс-қимыл жөніндегі шаралар

6. Сыбайлас жемқорлық тәуекелдерінің туындауы мүмкін Кәсіпорын қызметінің бағыттары:

- 1) сыйлықтар мен өкілдік шығыстар;
- 2) сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл мәселелеріне үшінші тұлғаларды тарту;
- 3) жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын адамдарға, мемлекеттік функцияларды жүзеге асыруға уәкілетті адамдарға, сондай-ақ оларға теңестірілген адамдарға төлемдер;
- 4) демеушілік және қайырымдылық көмек көрсету;
- 5) Кәсіпорын қызметі шеңберінде мәмілелер жасау, тауарларды, жұмыстар мен көрсетілетін қызметтерді сатып алуды жүргізу;
- 6) персоналды басқару;
- 7) ішкі құжаттардың қаржылық және заңдық сараптамасы.

7. Кәсіпорын іскерлік сыйлықтар алмасуды және өкілдік шығыстарды жүзеге асыруды, оның ішінде іскерлік қонақжайлылыққа, бизнесті жүргізудің қажетті бөлігі және жалпы қабылданған іскерлік практика деп таниды. Кәсіпорындар іскерлік сыйлықтар мен іскерлік қонақжайлылыққа жұмсалатын шығыстарға қатысты адалдық пен ашықтық ахуалын көтермелейді.

8. Кәсіпорын қызметкерлеріне осындай іс-әрекеттер/сыйлықтар ұсынуға, сыйлауға, олардан талап етуге, сұрауға болмайды, егер ол әрекеттер/сыйлықтар:

- 1) Кәсіпорын қызметін сақтауға, кеңейтуге немесе оңтайландыруға әсер ететін шешімдер қабылдауға немесе қандай да бір артықшылық немесе пайда алуға, егер бұл әрекеттерсіз қолайлы салдардың басталуы аз реалистік болып көрінсе, тікелей немесе жанама ықпал ету мақсаты бар;
- 2) Кәсіпорынның атынан емес, қызметкердің атынан беріледі;
- 3) сыйлықтар немесе өкілдік шығыстар немесе қонақжайлылық туралы ақпарат ашылған жағдайда Кәсіпорын және оның қызметкерлері үшін беделді немесе өзге де тәуекел туғызады;
- 4) қолма-қол немесе қолма-қол ақшасыз ақша қаражаты, бағалы қағаздар, бағалы металдар болып табылады немесе ақша қаражатының және/немесе сән-салтанат заттарының өзге де түрлерін немесе баламаларын білдіреді;
- 5) зат, құн және нақты жағдай тұрғысынан ақылға қонымды негізделген болып табылмайды.

9. Кәсіпорындар жүзеге асыратын сатып алудың кез келген әлеуетті қатысушысынан сыйлықтар мен қонақжайлылық белгілерін қабылдауға тыйым салынады. Іскерлік сыйлықтың немесе іс-шараның осы нұсқаулықтың талаптарына сәйкестігіне күмән туындаған кезде Кәсіпорынның лауазымды тұлғасына немесе қызметкеріне Кәсіпорынның компаленс-қызметінің тікелей басшысымен немесе қызметкерімен консультация беру қажет.

10. Кәсіпорындар үшінші тұлғаларды тартудан және ҚР сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасының, осы Нұсқаулықтың қағидаттары мен

талаптарын бұзатын немесе Кәсіпорын үшін іскерлік беделін жоғалту тәуекелін тудыратын серіктестермен бірлескен кәсіпорындарға қатысудан бас тартады.

11. Үшінші тұлғалармен іскерлік ынтымақтастықты немесе бірлескен жобаларға қатысуды бастау немесе жалғастыру туралы шешім қабылдау алдында үшінші тұлғаларды тартуға бастамашылық ететін Кәсіпорынның тиісті құрылымдық бөлімшелері:

1) Кәсіпорын қызметінің бағыттарын регламенттейтін ішкі нормативтік құжаттарда белгіленген рәсімдерді қатаң сақтауға;

2) мынадай рәсімдерді жүргізу жолымен қызметтегі сыбайлас жемқорлықтың ықтимал көріністеріне қатысты бірлескен жобалар бойынша әріптестер туралы жалпыға бірдей қолжетімді ақпарат жинауды жүзеге асыру;

3) сыбайлас жемқорлыққа қарсы өз саясаттары мен рәсімдерінің болуы туралы мәліметтер алу, әріптестің сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы өзара ынтымақтастықты жүзеге асыруға дайындығы;

4) іскерлік беделін және мүдделер қақтығысының болмауын тексеру;

5) жалған кәсіпкерлік, сенімділік, салық және өзге де берешектің болуы мәніне мәліметтер алу.

12. Кәсіпорындар олардың тарапынан сыбайлас жемқорлық көріністері анықталған жағдайда бірлескен жобалар бойынша үшінші тұлғалармен және әріптестермен мәмілелерді бұзу құқығын өзіне қалдырады.

13. Кәсіпорын бірлескен жобалар бойынша үшінші тұлғаларды және әріптестерді осы Нұсқаулықтың қағидаттары мен талаптары туралы хабардар етеді.

14. Кәсіпорын үшінші тұлғалардың және әріптестердің бірлескен жобалар бойынша сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясаттар мен рәсімдерді, сондай-ақ мінез-құлық стандарттарын қабылдауын қолдайды.

15. Кәсіпорындар өз қызметкерлері мен лауазымды адамдары арқылы кез келген шығыстарды төлеуді жүзеге асырмайды. жауапты мемлекеттік лауазымды атқаратын, мемлекеттік функцияларды орындауға уәкілетті сондай-ақ Кәсіпорынға коммерциялық артықшылықтар алу мақсатында оларға теңестірілген адамдарды, олардың жақын туыстарын, оның ішінде көлік, тұру, тамақтану, ойын-сауық, PR-науқан және т.б. шығындар немесе олардың Кәсіпорын есебінен өзге пайда алуы.

16. Кәсіпорынның лауазымды тұлғалары мен қызметкерлері мемлекеттік қызметшілермен өзара іс-қимыл кезінде сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтары үшін ҚР сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасына сәйкес дербес жауапты болады.

17. Кәсіпорын мемлекеттің, ұйымдардың өкілдерінің немесе өзге де тұлғалардың өз қызметін сақтауға, кеңейтуге немесе оңтайландыруға әсер ететін шешімдер қабылдауына ықпал ету мақсатында тікелей немесе жанама мақсатпен қайырымдылық, демеушілік және қаржылық көмек көрсетеді немесе егер мұндай көмек осындай ықпал ету әрекеті ретінде объективті түрде қабылдануы мүмкін болса. Қайырымдылық және демеушілік көмек көрсетуге арналған Кәсіпорынның шығыстары туралы ақпарат ашық болуға тиіс.

18. Кәсіпорындар лауазымды адамдар мен қызметкерлерге өз атынан қайырымдылық және/немесе демеушілік көмек көрсетуге тыйым салмайды.

19. Тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді сатып алуды жоспарлау және жүргізу кезінде квазимемлекеттік сектордың жекелеген субъектілерін сатып алу туралы Қазақстан Республикасының заңнамасын ғана басшылыққа алсын.

20. Сатып алу үшін пайдаланылатын ақша қаражатын оңтайлы және тиімді жұмсау, квазимемлекеттік сектордың жекелеген субъектілерін сатып алу туралы Қазақстан Республикасының Заңында көзделген жағдайларды қоспағанда, әлеуетті өнім берушілерге сатып алуды өткізу рәсіміне қатысу үшін тең мүмкіндіктер беру, сатып алу процесінің ашықтығы мен ашықтығын қамтамасыз ету, сыбайлас жемқорлық көріністеріне жол бермеу, әлеуетті өнім беруші ретінде қатысуға жол бермеу және (немесе) атқарушылық құжаттар бойынша орындалмаған міндеттемелері бар және Борышкерлердің бірыңғай тізіліміне енгізілген ол тартатын қосалқы мердігерді (бірлесіп орындаушыны) білдіреді.

21. Кәсіпорын кадр шешімдерін қабылдау кезінде объективтілік пен адалдық қағидаттарын ұстанады. Персоналды жалдау, бағалау, ілгерілету және жұмыстан шығару кезінде сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін болдырмау мақсатында Кәсіпорын:

1) белгіленген тәртіппен персоналды іріктеудің және жалдаудың ашық рәсімдерін және лауазымға қойылатын тиісті біліктілік талаптарын әзірлейді және бекітеді;

2) еңбек қатынастарын бастау немесе жалғастыру туралы шешім қабылдау алдында жұмысқа орналасуға кандидаттарды олардың сенімділігі және мүдделер қақтығысының болмауы тұрғысынан тексеруді жүзеге асырады;

3) өзінің негізгі қызмет көрсеткіштері мен кәсіби жетістіктерінің нәтижелілігін негізге ала отырып, персонал қызметін бағалауды және сыйақы төлеуді жүргізеді;

4) қызметкердің іскерлік қасиеттері мен біліктілігін негізге ала отырып, жоғары тұрған лауазымға жоғарылату туралы шешім қабылдайды;

5) ҚР заңнамасында көзделген негіздер бойынша қызметкермен еңбек қатынастарын бұзу рәсімін жүзеге асырады.

22. Кәсіпорынның ішкі нормативтік құжаттарының, оның ішінде сыбайлас жемқорлық (сыбайлас жемқорлық факторлары) көрінісі үшін себептер мен жағдайлар жасауға ықпал ететін ережелердің болуы тұрғысынан бекітуге шығарылатын ішкі нормативтік құжаттардың жобаларының қаржылық және заңдық сараптамасы және оларды жоюға бағытталған ұсынымдар әзірлеу.

5 тарау.

Мүдделер қақтығысын болдырмау және реттеу тәртібі

23. Кәсіпорынның лауазымды тұлғалары мен қызметкерлері мыналарға міндетті:

1) мүдделер қақтығысына байланысты тәуекелдерді іске асыруды болдырмау және оларды реттеу жөнінде шаралар қабылдау.

2) өзінің қызметтік міндеттерін орындау кезінде Кәсіпорынның мүдделерін басшылыққа алуға және олардың жеке мүдделері Кәсіпорынның мүдделеріне қайшы келетін жағдайларды немесе жағдайларды болдырмауға міндетті. Мүдделер қақтығысы туындаған жағдайда (немесе оның туындау мүмкіндігі) осы ақпаратты Кәсіпорынның тікелей басшысына не жоғары тұрған басшылығына жазбаша нысанда жеткізсін.

25. Мүдделер қақтығысын болдырмау немесе реттеу мүдделер қақтығысының тарабы болып табылатын Кәсіпорын қызметкерінің лауазымдық немесе қызметтік жағдайын өзгертуден, тіпті оны белгіленген тәртіппен қызметтік міндеттерін орындаудан шеттетуге дейін және (немесе) мүдделер қақтығысының туындауына себеп болған пайдадан бас тартудан тұруы мүмкін.

6 тарау.

Сыбайлас жемқорлық сипаттағы іс-әрекеттер жасау туралы хабарлама

26. Егер Қоғамда лауазымды адам немесе қызметкер жасайтын сыбайлас жемқорлық әрекеті орын алғаны туралы қандай да бір куәлік болса, бұл туралы өзінің тікелей басшысына және комплаенс-қызметінің қызметкеріне дереу хабарлаған жөн.

27. Кәсіпорынның қызметкерлері өзге қызметкердің, сондай-ақ үшінші тұлғаның сыбайлас жемқорлық әрекетін жасауға көндіру фактілері туындаған жағдайда және/немесе қызметкерді сыбайлас жемқорлық әрекеттерін жасауға көндіруге қатысты белгілі фактілер немесе күдіктер туралы ақпараты бар болса, өзінің тікелей басшысын және комплаенс-қызмет қызметкерін дереу хабардар етуге міндетті.

7 тарау.

Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтарды қызметтік тергеу

28. Қоғамда сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар туралы барлық хабарламалар бойынша Кәсіпорынның тиісті құрылымдық бөлімшелерін тарта отырып, тексеру не қызметтік тергеу жүргізіледі.

29. Егер қызметтік тергеу нәтижелері бойынша сыбайлас жемқорлық фактісі анықталса, сыбайлас жемқорлықтың кез келген көріністеріне нөлдік төзімділік қағидатын негізге ала отырып, еңбек қатынастарын бұзуға және материалдарды тиісті уәкілетті мемлекеттік органдарға беруге дейін түзету шараларын қабылдау тергеудің аяқталуы болып есептеледі.

8 тарау.

Жауапкершілік

30. Кәсіпорын қызметкерлері осы Нұсқаулықтың талаптарын мүлтіксіз орындағаны үшін жауапты болады.

31. Сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылық жасағаны үшін тиісті жауапкершілік шаралары қолданылған Кәсіпорынның лауазымды адамдары мен қызметкерлері Қазақстан Республикасы сотының заңды күшіне енген шешімі бойынша болмаса, Қоғамға келтірілген материалдық залалды өтеуден босатылмайды.

32. Нұсқаулықтың талаптарын бұзу Кәсіпорын қызметкерінің мәртебесіне сәйкес келмейтін әрекет ретінде қарастырылуы және тәртіптік жаза қолдануға негіз болуы мүмкін.

33. Нұсқаулықтың талаптарын бұзу Қазақстан Республикасының сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы сыбайлас жемқорлыққа қарсы заңнамасын бұзғаны үшін көзделген жауапкершілік шараларын қолдануға әкеп соғуы мүмкін.

9 тарау.

Қорытынды ережелер

34. Кәсіпорын Директоры бекіткен күн осы Нұсқаулықты қолданысқа енгізу мерзімі болып есептелсін.

35. Осы Нұсқаулық Қазақстан Республикасының заңнамасына, сондай-ақ Кәсіпорынның ішкі нормативтік құжаттарына өзгерістер мен толықтырулар енгізілген жағдайда өзгертілуге тиіс. Осы Нұсқаулыққа өзгерістер мен толықтыруларды Кәсіпорын Директоры бекітеді.

Қызметкерлерге арналған
сыбайлас жемқорлыққа қарсы
іс-қимыл жөніндегі нұсқаулыққа
№ 1 қосымша

**Қостанай облысы әкімдігі Денсаулық сақтау басқармасының
«Қостанай облыстық психикалық денсаулық орталығы» КМК-н
қызметкерлерге арналған сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл
жөніндегі нұсқаулығымен танысу парағы**

[illegible]